

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrta leta 80 sold.— Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Soharju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku Antonu Laknerju, v magistratni ulici (Conrada del Municipio), h. št. 38. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Volilci, pozor!

Državni zbor je razpuščen, nove volitve so razpisane. Nas Slovence na Goriškem zanima naj bolj volitev poslanca v volilni skupščini kmečkih občin, zato povemo, kedar bodo kmečke občine volile.

Dne 9. oktobra bodo volile vse občine goriške poknežene grofije *volilne moče*. Volilni močje sod. okraja Ajdovskega, Goriškega in Kanalskega volijo v Gorici, — Tominskega, Cerkljanskega sodn. okraja v Tominu, — Bovškega sodn. okraja v Boven, — Komenskega in Sežanskega okraja pa v Sežani vsi skup *enega* poslanca.

Prva volitev 9. oktobra je najmenitnejša: če imamo dobre, zanesljive volilce, imeli bomo tudi dobrega, zanesljivega poslanca. O tem je „Glas“ že nekaj povedal. To isto vam danes spet ponavljamo in na srečo pokladamo:

Ne izberite za volilca nikogar, ki je v verskih in cerkvenih rečeh mlačen in malomarn, ali pa cerkvi in veri celó sovražen človek.

Ne glejte nič na to, ali je župan ali ne, ali je bogatin ali revež, — glejte pri volitvi samo na to, da izvolite za volilca stanovitnega značajnega možaka, vernega

in dobrega katoličana. Tako voliti, a ne po zunanosti in bogastvu, je vaša sveta dolžnost.

Priporočamo Vam danes tudi novega poslanca, moža, ki se zvesto drži starega nam vsem svetega gesla: „vse za vero, dom in cesarja“. Poznate ga vsi že davno po njegovem večletnem, previdnem in uspešnem delovanju za naš narod in njegove pravice. Ta mož je **dr. Tonkli**, advokat v Gorici, kterege je 25. avgusta blizo 200 najveljavnejših rodoljubov, društvenikov „Gorice“, *enoglasno* za kandidata proglasilo. Tega moža Vam priporočamo. Volite ga vsi od kraja, — volite ga *enoglasno*!!

Tudi do Vas, narodni duhovniki na Goriškem, imamo danes nekoliko besed. Vi ste faktor, s katerim moramo računati. Izmed naroda ste vzeti, med narodom živite, z narodom se veselite in z njim tudi žalujete. Zdravega razuma in omike Vam ne manjka. Šestnajst dolgih let ste po tridih šolskih klopéh posedali, predno ste se narodu posvetili kot učitelji, voditelji, svetovaleci. Vi poznate naroda dobro pa tudi slabo stran, poznate njegove reve in potrebe, morate toraj tudi vedeti, v čem obstoji Vaša dolžnost ob času bližajočih se volitev.

Znano Vam je, da se je porodila na Slovenskem stranka, ki ima tudi na Goriškem nekoliko privržencev, stranka, ki hoče narod voditi po nam doslé neznan poti, po poti — v verski indiferentnem in Bog vedi še kam. Ta stranka je šele od včeraj. Ko smo mi plodove svetu že kazali, njih „prvakov“ in „prvačičev“ ni še bilo, ali pa so šele „platno prodajali.“

In ti močje in možiceljni, po vseh kotih Slovenije razkropljeni, se drznejo trditi, da so le oni kaj, mi pa nič. Plodove svojega uma so začeli svetu šele sedaj kazati. Dan na dan jih lahko vidite in z rokami tipate v „Slov. Narodu“, sorodnemu mu „Tedniku“ in „Soči“. To Vam je časih godlja, da se Bogu smili!

Postavite se toraj tej razdirajoči stranki v bran! Vaša sveta dolžnost je to!

Delajte, delajte, pa pustite na strani vse predsodke. Kar Vam priporočamo, je dobro prevdarjeno.

Podučujte narod, zakaj da gré: povejte mu, *da ne gré za osebo, ampak za stvar!*

Za trojico, v črni hali po „Soči“ hujskajočo imamo danes pa le pomilovanje in te-le dobro premišljene besede: Slepí ste in slepo se daste voditi od ljudi, ki so Vaši najhujši nasprotniki. Pride čas tudi

Listek.

Siromaštvo.

Uboge bodete zmiraj med seboj imeli. (Mat. XXVI, 11.) Tako je Jezus svojim učencem rekel. In res, od kar svet stoji, so bili vselej eni premožni, bogati, drugi ubožni, siromašni; preiščimo zgodovino vsih časov, in vsih dežel, od Laponcev na severji, do Hotentotov na jugu, od Portugalijske v zahodu, do Čine, ali do Čiljskega v vzhodu, ta človeška nadloga, kateri pravimo uboštvo, ali siromaštvo, bila je vselej in povsod na zemlji, je, in bo, dokler bo svet stal.

Stan pa in pomemba uboštva je pri vsakem ljudstvu drugačen, potem, kakor je ljudstvo več ali manj izobraženo. Pri tako imenovanih klasiških ljudstvih, Grekih in Rimljanih, je obstal postaven, mnogoštevilen, stan ubogih, ki so večidel uže taki se rodili, in so vedno siromaki ostali: ti so bili sužnji, ki niso mogli nobenega premoženja imeti, ker so bili vlast svojih go-

spodarjev, ako jim niso gospodarji kaj podariti blagovolili. Zoper lenobo, pobegnjenje zarotovanje in puntanje teh pomilovalnih siromakov jim je bil pripravljen bič, palica, sekira, križ, in nečloveško klanje. Zraven teh nesrečnih siromakov ni nikoli manjkalo drugih ubogih iz med državljanov, ki so se v vseh skoraj neštevilnih deželah in mestih na Greškem za varnost države nevarni zdeli.

Dokler so bili še za boj pripravni, in so socialne razmere dopuščale, so navadno takih ubogih državljanov se s tim znebovali, da je v vojski zmagano ljudstvo bilo prisiljeno, en del svojih posestev zmagovalcu prepustiti, kamor so se ubogi preselovali; Atene, Kartago in Rim so se vedno te politike, se ve da, vsak po svoje držali, in svoje obožane državljane v vedno nove naselbine odpošiljali.

Ko so pa vsled srečno dokončanih vojsk državljani viših in nižih stanov se bili prevzeli, in se omehkužili, ko se je nekdanja priprostost in krepost pozgubila, ter so se tudi težavnega dela ogibati začeli; tu ni bilo več mogoče misliti na

nove osvojitve tujih posestev; in če se je tudi osvojila kaka nova dežela, ni hotel več ubogi, omehkuženi državljan iz doma iti, ker si je mislil, da senjemu, kot „svobodnemu“ državljanu, ne spodobi, zemljo obdelovati, češ, da je tako delo le za sužnje; on je terjgal, da ga ima država hraniti, dajal se je bogatim častiteljnim podkupiti, zapeljati se od častilakomnih ljudi k puntanju, tako je državno ustavo spodkopal, in z npravno gujilobo državo samo v nič pripravil.

Pri družih starih paganskih izobraženih ljudstvih, zmed katerih so se Indijani in Kitajci še do dnašnjih časov ohranili, pri katerih ni bilo nikoli državljanske svobode, skerbí tek natorskih prigodkov zato, da se ubožni ljudje odveč ne pomnežijo. Naj na Kitajskem ali v Indiji eno leto nastane slaba letina, naj rajž ne obrodí, tedaj lakote poginejo koj ubogi na milijone, in tako se ni več bati za več let preobilnosti siromakov.

(Dalje prih.)

za Vas. Spoznali boste, da ste bedasto, lastnemu narodu v škodo delali. — Vik in krik se Vam bo iz grla vil: „Pomagaj, klor je šir!“ A od naše strani se bo odmevalo: „Prepozna!“

Dopisi.

Od levega brega Soče, 18. septembra. (— Narodno uradovanje v Brdih. —)

Pri občnem zboru polit. društva „Gorica“ smo iz tajnikovih ust slišali, da se od tiste dobe, ko je bil mnogozaslužni društ. prvosednik dr. Tonkli deželni odbornik, skoro v vseh slovenskih županijskih uradih le domači jezik rabi. Meni se zdijo te besede nekoliko neresnične *): poznam namreč nekoliko županov, ki še vedno v tujih jezikih uradujejo. Nekaj enacega slišim iz naših Brd. Župana v *Šmartnem* in *Ščvrjanu* — da o Podgori molčim — ne poznata še narodnega uradovanja. Komu na ljubo se to godi, ne vem, a da narodu ni po volji še manj pa v čast, je jasno vsakemu, komur srcé le nekaj za narod bije. Tudi ne vem, komu bi to vnuemarnost bolj očital, županoma ali tajniku, kateri v eni osebi obema službuje. Oba župana sta sicer pošena in razumna moža, a da ptujščino v uradih dopuščata, to jima ne more biti v čast. Tudi gosp. tajnika poznam kot moža, kateri je slovensčini ravno tako kos kakor nemščini in italijansčini, zato pa ne morem umeti, zakaj mu je ptujščina ljubša od slovensčine. Po moji misli bilo bi vendar lepše pa tudi boljši, narodu na korist v domačem jeziku uradovati, kakor pa okrajnemu glavarstvu na ljubo narodne pravice prezirati. Posnemajte vrlega solkanskega župana in druge narodne občinske zastopnike! Imejte v glavi pa tudi v srcu pesnikove besede: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je ptujčevi peti.“

Nikar pa ne mislite, da nameravam s temi vrsticami črniti vas pred svetom, ne, to ni moja navada. Napisal sem to iz dobrega ter edinega namena, da bi se pri vas in drugod po Sloveniji gledè narodnega uradovanja na boljše obrnilo.

P.

S Krasa, 24. septembra. — Pravil sem Vam na razhodu, da hočem tudi letos vzeti v roko „grčav les“, pa malo pogledati po naši domovini. Mignili ste mi z ramo i stisnili rokó; razumel sem Vas. Tukaj sem! Sprejmite malo drobtinico iz mojega peresa v Vaš pošteni list.

Kras si ogledujem sedaj, trdi, revni Kras. Prav imaš Preširen, da „skrbi in huda leta moré ubožga kmeta.“ Videl si takó pisoc v preroškem duhu revo tukajšnjih prebivalcev! Temno obzorje bóde ga v srcé, in posebno v — želodec! Da letos, letos Kraševce moli in prosi, in briše solzó.“

In razen te reve tlačí ga tudi še druga mora, hoteča mu odvzeti zdravi razum, slepeča sree njegovo, mameča mu vest. Vražna sila vse svoje žile napenja, da bi zmagonosno se dvigala njena zastava, znam-

je rudečkarstva slovenskih liberalnih „fantov“ naslanjajočih se na narodnostno božanstvo, katero samo sloni na grdi, ostudni laži. To so Vam možje, kedar veljá kako skovati, ki prav pristuje v njih liberalno-brezversko mavho! Porabiti znajo vsak slučaj, iz katerega menijo kovati kapital za svoja novoerna načela. Naj bo slučaj še takó nedolžen, takó nepoznat, in Bog ve, kako oddaljen od namena, kateri se mu podtikuje, — goriški možje, „možje od včera“, ga takó „frdamano“ prebrnejo in zvijejo, da se mora vsak čudom čuditi, kakovi vražji mojtri so to. In v svetu se bere potem o kolosalnih blamažah klerikalcev na Krasu! Vrhu tega se „vitezki junačiči“ popenjajo do tolikega poguma, da prostodušno zatrjujejo, da prisežejo celó za vsako vejico ali pikico! Brezverski verski naskakovalci imajo namreč vedno čisto, sušno vest, kateri pripada pridevek nezmotljivosti, — in vse to brez spovedi in molitve, brez posta in maše, brez cerkve, katere se bolj bojó, kakor samega vruga! Lepi slovenski narodujaki to!

In kakor v viharnem deževju potočiči predrzno bijó v mogočno skalovje, in v svoji nestrpljivosti vedno dalje rijó, dokler ne dospejo do gorskega velikana, potoka hudournika, s katerim se z neko zaničljivostjo in pobalinskim napuhom prikažejo v nižino razdiraje na desno in levo, — prav takó se udara za goriškimi „napredujaci“ (!) maloštevilna čreda nekaterih posebnih ljudij. Tu se ti preduša revni možicelj, ki zaseda stoliček maloselskega poglavarstva, možicelj, ki je enkrat boga goriških fantov takó obdeloval, in ga otepaval s cepcem, koso in srpom, da so mu morali okolistoječi usta zamašiti, — pridušá se tepec, da radovoljno prelije kri za dr. Lavriča! Tam zopet si utepava v pokoji živeči pisar novoerni kredo v glavo mrmraje sledeče besede: „Verjamen v trojico Vošnjak — Zarnik — Jurčič-evo, kranjske apostole, pa v goriške učence, patrone novoernega tagblatovstva; verjamen... itd., in drugi, ki nosi na hrbtu kot napis z debelimi črkami Preširnové besede: „Le čevlje sodi naj kopitar“ mu od zadej stoječ pridno ploska z obema rokama. In na vse zadnje zapaziš tam zad v kotičku šepasto in nešepasto uradniško osebstvo! Lepa kompanija to, kaj ne? Imajo li ti-le, mili moj narod srce za te in za tvoje reve?

Še par besed. Kmalu se bode bil odločilen boj. Dan se bliža, ki nam pove s kakošnim upom, ali vsaj s kakošno vestjo smemo se ozirati v prihodnji državni zbor. A da si ohranimo čisto vest, to je na nas ležeče. Treba namreč, da si izberemo za našega zastopnika moža, ki bode nas popolnoma in vsestranski zastopal, ki bode posebno povdarjal naše katoliško stališče in vse moči napenjal, da se ne uvedejo tudi pri nas postave pruskega kroja, mereče na pogin in propad sv. katoliške vere in na proganjanje in iztiranje katoliškega duhovstva. More li pa takove interese zagovarjati mož, ki nij naš, ki noče biti naš, ki je v poglavitni stroki, katera posebno znači naše ljudstvo, narodu hrbet obrnil; ki tedaj prav zaradi navedenega vzroka ne more nikakor ne gojiti popolne ljubezni v srcu do naroda? Sploh pa je nekaj abotnega, da bi se

dali m' goriški Slovenci, ki smo živeli, ki živimo in bodemo živeli tudi v prihodnje s čestitljivim starodavnim geslom: „Vse za vero in domovino“ zastopati po možu, ki isto z nogami tepta!

Liberalci! Potrudite se malo med ljudstvo; pogledjte malo njegove reve, pogledjte rane krvaveče, katere so mu usekale hudne letne in razne nezgode, posebno pa oni šepasti novoerni stroj, ki naklada ramam našega kmeta neprenašljivo butaro! Plačaj, plačaj kmet, — takó se glasi iz vsake luknje; že mu je nestrpljiv tak glas, milo obrača svoje tužno obličje okoli, kot bi se oziral po rešitelju. — Pa on ne kolne, ne, on moli, moli in stavi trdo zaupanje v Boga, in v njega upajoč radovoljno stori, kar more. Ljudstvo ima še vedno vero; vera ga vzdržuje na površji; in blagor Vam, da je takó, kajti, da nijma ono vere, onda ne bi moglo Vaše pogansko čvketanje ubraniti viharja, ki bi se razsul. Tak je značaj našega ljudstva! *Dajte mu tedaj zastopnika iz njegote krvi in kosti!*

Ogled.

Avstrija. V poslednji „ogled“ se je vrnila pomota, katero naj tu popravimo, da bode vsaj naša domača kronika resnična. Okrajni glavar (goriško-okolični), g. bar. Rechbach, se ni poklonil Vikt. Em.-lu na tukajšnji žel. postaji, ampak v Karminu, ker je namestoval g. namestnika primorsk. bolnega bar. Ceschi-a. On je tudi predstavil dunajsko deputacijo, ki je bila prišla v cesarjevem imenu sprejet kralja. Tudi ital. poslanec na Dunaji, gen. Robilant, je prišel svojemu gospodarju do državne meje naproti. — Na goriški postaji je menda vendar-le res, da je, ko so začeli nekteri „evviva“ vpiti *) en vojak puško pokazal, in da se je množica v naglici umaknila ter da so v gnječi drugi drugim znabiti stopili na kurja očesa. Ta „dogodek“ se je zdel „Isonzo“-u tako imeniten, da si je naklonil ž njega popisom sekvestracijo dotične številke. Na velikih Rojakh, pičel četrť ure niže gor. postaje, so prižgali „mlado“-italijani goriški na čast „gostu, sorodniku in prijatlu našega cesarja“ kakih 50 bengaličnih bakelj v „raznih barvah“ (pravi konfisk. „Is.“), mi pa menimo, da v „treh“ znanih (neavstrijskih) barvah. Mi bi teh malenkosti ne omenjali, da ne bi bilo slavno naše mestno starešinstvo v seji 18. t. m. to zadevico obravnavalo. Došla je bila namreč municipiju prošnja, naj bi mestni zastop „dogodbe“ na postaji 16. sept. preiskal in razžaljeni dotičnikov državljanski pravici zadostenje pridobil. In res se je izvolil odbor treh starašin, ki bo stvar preiskoval **). Na omenjeni prošnji meščanov je podpisanih 11 imen, ktera kažejo sedanjo moč in veljavo (!) nekđaj glasovite tukajšnje skrajne ital. stranke. — Na Brežinu ni bilo demonstracij, ker so tržaško policijo podpirali po naključbi (?) poleg kraljevega vlaka nastavljeni vozovi za robo. Sumljive demonstracije za lašk. poštenoviča v pololaških primorskih

*) Drugi trdijo, da so hoteli kolodvorno pregrajati predreti.

***) Namestništvo je dotični sklep ustavilo 24(9).

*) Neresnične niso, ker g. tajnik je rekel, da se shoto v vseh, ne pa v vseh uradih slov. piše. — Ur.

mestih niso bile, kakor se kaže, vladi po volji, tem ljubše pa so jej menda bile v nemških mestih v Gradcu, na Dunaji. Dunajski liberalci niso mislili na to, da nam je Vikt. Em. vzel 2 provinciji, ampak bolj na to, da je papeža premagal in njegovo svetno oblast vničil. To jim je bilo povod, da so kralja z navdušenjem sprejeli. Sicer pa mislimo si dunajski entuziazem tako-le:

Med radovedno množico poleg ulic stoji vsakih toliko korakov kak jud, v Beču bivajoč ital. državljani, časniški pisarji, ali kakoršen si bodi škandaloljuben liberalušček. Ta zažene svoj „evviva“ ali „hoch“ in ta se potle odmeva izmed „navdušene“ množice. Vendar nočemo tajiti, da je bil sprejem V. E. na Dunaji sijajen tudi od strani ces. dvora, kateri ima Bog si vedi kakošne vzroke za to. Poprej se je govorilo, da ne bo vojaške parade v priče it. kralja, pa je vendar bila in prav lepa. Naš cesar je podelil — trdijo — Vikt. Em.-lu lastništvo 13. pešpolka; (dosihmal se ni še nobeden avstrijski polk po njem imenoval). Cesarici se ni mogel ital. kralj pokloniti, ker — se je bila nekaj stožila. Časniki povdarjajo tudi to, da ni bil naj više sodrije predsednik, nekdanji minister Schmerling, povabljen k cesarski mizi o nazočnosti Vikt. Em. To prihaja gotovo od tod, ker je o neki priliki v gosposki zbornici oostro govoril zoper Italijo in njej prijazni „avstrijski patriotizem“. — Tiste po konservativnih časnikih napovedane črne maše za rajnce papeževe vojske pri Dominikanarjih ni smelo biti. „Vaterland“, ki je prišel o prihodu V. Em. črno obrobjen na svetlo, je v prepoved dejan. Čez nekaj dni pa se je zdela menda presiljena liberalna navdušenost vladi sami vendar-le preneumna in je začela na tihem umetni ogenj z rožno vodo škropiti. — Hvala Bogu! tudi Vikt. Emanuela smo prestali! V nedeljo, 21. sept. ob 9^{1/2} u. zvečer je odrinil z Dunaja v Berlin, kamor je došel 22. t. m. ob 1^{1/4} popoldne. V Berlinu ni tistega židovsko-italijansko-časnikarstvo-liberaluškega entuziazma, kakor na Dunaji. Tam sprejemajo svojega ital. zaveznika, kakor oni pot našega cesarja. — Po noči od 27.—28. t. m. pojde ital. kralj nazaj skoz Dunaj domu. — Zdaj pa smo radovedni, kakšen kruh bo iz italijansko - avstrijsko - pruske moke. Kralj V. E. je imel večkrat dolge pogovore s svojimi ministri, in Visconti Venosta je imel tudi neke razprave z Andrassy-em. In svojih tajnikov tudi nista vzela laška ministra zastoj se seboj.

Državno-pravna stranka na Koroškem je postavila dva slov. in dva nemška kandidata. (Andr. Einspieler-ja, Ferd. Vigele-ja, Jur. Pongraz-ja in bar. Greyer-ja). Slov. kandidati te stranke na Štajarskem so: v Mariboru profesor Pajk (vsled kompromisa tudi liberalno - narodne stranke kand.) v Ptujih Herman, v Celju Kosar. „Nar.“ ni mogel postaviti na Koroškem kandidatov, zdaj pa se dela, kakor bi bili „pravnarji“ njegovi! Za Kranjsko i dr. kr. je priobčil imenik svojih postavljenecv; mi jih priobčimo, kedar bodo — izvoljeni (!!)

Novi hrvaški ban, g. Mažuranič, je 23. t. m. opravil prisego v pričo Nj. veličanstva na Dunaji.

Na Ogerskem je letos sploh prav sla-

ba letina. — Kolera je pobrala do sedaj že čez 104,000 ljudi. V Pešti je nehala, drugod pa ne še povsod.

Vnanje države. Prusija. Pomenljivo bi bilo, če je res, da je pruski general Manteuffel povišan na stopinjo feldmaršala. Tega moža se namreč nemški liberalci naj bolj bojé. Govorilo se je, da postane Bismarkov naslednik. — Bismarka ni bilo v Berlinu, ko je prišel ital. kralj; obečal pa je neki jako milostljivo, da pride tiste dni, ko bo Vikt. E. v Berlinu, tudi on tje. Do 23. sept. ga ni še bilo. Kdo ve, kam to kujanje meri?

V Italiji se ljudje ne morejo nasititi veselja, da je šel njihov kralj na Nemško. Ali tudi ta navdušenost je presiljena, torej puhla, kakor dunajska. — V Rimu se je zbralo 22. t. m. 5000 ljudi pred poslopjem nemškega in potlej tudi avstrijskega poslanca, in so demonstrirali v njima in njunima državama prijaznem zmislu. Poslanca sama sta množici prigovarjala, da naj se razide; razpodila pa jih je policija. Stara resnica: Danes: „Križaj ga“! — jutre: „Živio“! — ali pa narobe.

Na Francoskem je naj važnša politiška zadeva še zmerom restavracija. Bolj ko se bliža čas, ko pride narodni zbor spet skup, bolj nujno prihaja vprašanje zastran za-trdne rešitve vladnega sistema. Poprejšnji predsednik republike, Thiers, prizadeva si sicer na vso moč podpirati republiko, in Gambetta-vcj tudi tako; ali tudi monarhisti ali „fuzionisti“, (kakor se zljaj privrženci obeh Bourbonških hiš imenujejo), ne držijo križem rok. — V tistih okrajinah, ki so jih nemški vojaki še le ta mesec zapustili, bodo v kratkem volitve za narodni zbor. Radovedni smo, ali pošljejo ti kraji monarhiste ali republikance v Versalj.

Na Španjskem se Kastellarova energija *) še malo pozná. Vstajnike-radikalce v Kartageni Madridci zdaj oblegajo, pa prav okleniti jih ne morejo. — S Karlisti tudi niso še nič opravili. Karlisti se utrjujejo pri Bergi.

Domače novice.

(Duh. spremembe.) Č. g. Ceket Franc, duh. pomočnik na Serpenici gré v Čez-Sočo za vikarja; na njegovo mesto pride četrtoletnik in sem. duhoven č. g. Kurinčič Janez. — Č. g. Zei Jožef gré za vikarja v Dolenjo, č. g. Budigoj Anton pa za kaplana v Rudo.

Razne vesti.

— Volitve na Goriškem. — Mesta in trgi: Gorica, Karmin, Gradišče, Červinjan, Tržič (Monfalkon), Oglej, Grado, Tomin, Bovec, Kobarid, Kanal, Ajdovščina, Sežana, volijo 18. oktobra (in sicer vsako mesto in vsak trg doma) 1 poslanca.

*) Pišemo premišljeno tako namesti filisterskega „eneržija“, kar je prav tako neumna pisava, kakor n. pr. „zeogratija“. Wozu Umwege, wenn man gerade zum Ziel kommen kann? Jemljimo tuje besede naravnost iz dotičnega jezika, a ne po ovinkih popačene iz drugih jezikov. Zakaj bi pisali francosko pokveko „ž“ namesti izvirnega greškega „g“? — O drugi priliki znabiti kaj več o tem.

— Trgovska zbornica voli z mesti in trgi, pa šele 19. oktobra.

— Veliki posestniki volijo 23. oktobra v Gorici 1 poslanca.

— Kmetijski shod v Cirknem. — Vsled naročbe kmet. društva bo imel g. prof. Povše 5. oktobra kmetijski govor v Cirknem. G. profesorja so povsod, kjer je kaj govoril, radi poslušali, nadejamo se, da se bodo tudi Cerkljani tega shoda radi udeležili in sicer v obilnem številu.

— Št. Andrežka čitalnica napravi 28. septembra besedo s petjem, deklamacijo, govorom in šaloigro: „Župan.“ Začetek besede o 1^{1/2} u. zvečer. Pred besedo o 1^{1/2} u. tombola. Neudje plačajo 20 kr. vstopnine.

ODBOR.

— Orgle pri sv. Luciji na Mostu. — Iz Tomina nam piše g. F. . . . blizo takole: Kedar si nove orgle omišljujemo ali pa stare popravljamo, oziramo se radi po tujih mojstrih. Ti tujci pa večkrat le na to gledajo, da delo brž zgotovijo, mošnjico zadrignejo in peté odnesejo. Nekaj tacega so Mostarji skušali. Orgle, ktere jim je bil l. 1862 znani Pietro de Corte naredil, so bile (zvlasti kar se sape tiče) tako slabe, da sta jim morala nekaj let sem po dva krepka moža sapo tegniti. Pretečeni teden pa je domačin Jakob Spik iz Bukovega (ki je naredil že več orgelj prav krepkega glasu) izdelal za te orgle nov meh magazin, ki se prav lahko goni, malo prostora zavzema in sapo tako izvrstno regulira, da je veselje. Po tej popravi so dobile omenjene orgle tako intonacijo, da bo vsakdo sodil, da so nove! — Mojster Jakob Spik ni drag, dela prav dobro in hitro. Priporočamo ga z dobro vestjo vsakemu, kdor ga za enaka dela potrebuje.

— Za zvonove na sv. Gori: g. A. M. 5. gold.

Listnica uredništva: G. V. Stubelj: Vase „poslano“ prih

Poslano.

„Soči“!

Gospodje načelniki „Soče“, quo ruitis? Tedaj moj list, katerega sem pisal 21. decb. l. l. g. Valesu Vam mora služiti za figovo pero? Kedo bi bil mislil, da se ne upajo sprejeti junaški voditelji „Soče“ moralne odgovornosti za svoje postopanje pri volitvi v „Sočni“ odbor 30. dec. l. l.?

Vera, vera, kako bi jim sedaj godila — ako bi jim hotel kedo verjeti, da bi bil en list razpora na Goriškem kriv?! In ta vražji list, — da bi vsaj gotovo bili v njem oni zločini, katere so Sočani ovadili svetu! Kaj bi dali zato?

Pa še to illusijo jim moram pokončati — strgati to figovino, za katero se skrivajo, s priobčenjem omenjenega lista. In potem sodite!

Ker pa morda ne bo vsem znano, česa me gospodje dolžé, naj bodo tukaj moje pregrehe iz „Soče“ ponatisnjene.

V 5. listu „Soče“ t. l. pišejo v svojem „Poslanem“ gg. Lavrič, Doljak, Faganel, Premrl, Nanut, Doleneč sledeče: „g. Vales nam pokaže (23. dec. l. l.) neko

kandidatno listo nasprotne stranke, katero mu je poslal g. Stres, da jo nam predlaga, in v istem „Poslanem“ spodaj: „g. Vales odgovori, da je nam predložena lista ultimatum (skrajni pogoj).“

V 37. št. t. l. piše „Soča“ zopet: „k tej seji (23. dec. l. l.) pride tudi č. g. Vales in pokaže navzočnim odbornikom „Soče“ pismo od č. g. Stresa; v tem pismu je hotel ta gospod v imenu neke stranke diktirati, da odbor mora prav tiste može postaviti na kandidatno listo, katere je on napisal.“

In v istem listu „Soče“ piše isti g. dopisnik nadalje, da bi bil rekel g. Vales, „da po njem predložena lista je skrajni pogoj, in, da če tako ne volimo (namreč pričujoči odborniki) nihče nasprotne stranke ne bo sprejel odborništva.“

To moje vedenje, kakor so si ga sami zamislili, jim je dalo po lastni njih izpovedi povod, da niso volili nobenega od novonasvetovanih kandidatov v odbor „Soče“. Vsemu temu naj odgovori list sam, katerega sem pisal g. Valesu in na katerega se „Soča“ sklicuje; glasi se tako:

Dragi Marko!

Kakor kaže vse, bomo z novim letom složni vsi. Ko sem bil odšel od Vas (3. duhovnikov) v četrtek (t. je 19. dec. l. l.) in sem bil pri... je prišel g. Povše tje. Tam sva se z g. Povšetom — s katerim se, kolikor sem mogel spoznati, v vseh vprašanih slagam — dogovorila, katere osebe naj bi se volile v odbor „Soče“, da bi bila večina katoliška zagotovljena in pa, da bi sedanji odbor ne bil žaljen....

G. Povše je tirjal od mene, da moram sprejeti odborništvo — če ne, da tudi on popolnoma odstopi od pogovarjanja. Dogovorila sva se naposled o osebah, pa njsva zadnje besede zadala.

Dogovore je sporočil g. Povše gg. Tonkliju in Jegliču.

Včeraj (t. je 20. dec. l. l.) je bil g. Povše zopet pri meni, poverjen od Tonklijeve stranke, da bode veljalo, kar skleneva.

Dogovorila sva se za sledeče gospode;

Dr. Tonkli, predsednik; odborniki gg: Doleneč, Faganel, Lavrič, Žigon, Povše, Jeglič, Mašera, Maraš in moja malenkost. Liberalci me bodo morda zaradi tega pikali — pa nič ne dé — žrtvoval sem se še sedaj, da pomagam k slogi, če mogoče, (sicer bi naj raje pri miru bil).

Moj nálog je, da pri duhovščini poskrbim, da se bodo imenovani kandidati volili. Upati smem tudi dobrega uspeha...

Nadejam se, da bodeš tudi ti volil te kandidate....

V Mirnem dne 21. dec. 1872.

Ivan Stres.

Evo dobrovoljni čitatelji moj corpus delicti! In Vi se niste zgrozili čitajoči ga? — Ker pa nisem g. Valesu družega lista pisal zunaj tega priprostega naznanila zaradi one volitve, ker nisem od 19. do 30. dec. l. l. z njim govoril — vsakdo razvidi iz lista:

1.) da nij prejel g. Vales od mene nobenega pooblastila, tedaj tudi tega ne, da bi naznanjeno mu listo odboru predložil;

2.) da nisem hotel ničesa diktirati odboru „Soče“;

3.) da nisem rekel, da bi bila moja z g. Povšetom dogovorjena kandidatna lista skrajni pogoj;

4.) da se nisem izrazil, da ne bode nihče sprejel odborništva, ako se vsi nasvetovani kandidati ne volijo.

Vidite gg. kolovodje „Soče“, koliko neresnice ste med svet zatrosili! Moj list Valesa postopanja ne izgovarja in Vas ne more braniti več! Če Vas je pa to žalilo, da smo hoteli 6 novih odbornikov (saj nikdo nij podedoval pravice vedno sedeti v odboru), ste imeli voliti samo četiri, od teh, in ako bi ne bili hoteli ti sprejeti odborništva, potem ste bili lahko rekli: glejte jih nespravedljivce, oni nečejo sloge! Tako pa trkajte si le sami na prsi in kličite: mea maxima culpa.

Ravno tak neresnično je očitanje, ki smo ga v prvih listih „Soče“ t. l. čitali, da nam je bilo le za osebe mar.

Gospoda, nam je bila vedno le stvar pred očmi! Vera (religio) in narod ste bili zvezdi voditeljici našega prizadevanja, in le v tem geslu smo se nadejali resnične sloge. Za osebe nam je bilo le toliko mar, kolikor so zastopale versko-narodni princip. Duhovščina, posebno mlajša, katero „Soča“ tako nesramno grdi, je vedno delala za tako spravo v „Soči“: ona je hotla spojiti verski in narodni princip. To Vam je dobro znano. Zakaj niste tega povedali v zgodovini „našega prepira“? Zakaj ste preskočili dobo poletnih in jesenskih občnih zborov „Soče“ l. 1871, v katerih je šlo za spremembo društvenih pravil? Zakaj niste sporočili, da sem jaz tedanjemu odboru nasvetoval, naj izreče v pravilih, da sloni društvo na krščanski podlagi?

Zakaj nij „Soča“ omenila, da so mi bili gg. Žigon, Klavžar in Doleneč obljubili, da bode odbor moj predlog sprejel in pri občnem zboru nasvetoval v potrditev? Zakaj ste pri sporočilu nasvetovali prehod na dnevni red čez moj amendement? — od takrat je rastlo nezaupanje proti „Soči“.

In ker sta se imeli se začetkom leta 1873. dve društvi ustanoviti, smo hotli ravno ti duhovni v zadnje poskusiti, da bi le eno polit. društvo z enim listom vezalo goriške Slovence. Upati smo smeli sloge, ker so mi bili vpljivni „Glasovci“ obljubili, da pristopijo vsi k „Soči“, ako bode le eden iz med novonasvetovanih odbornikov izvoljen; ravno tako sem zahteval jaz, da mora vsakdo sprejeti volitev, ako bi bil tudi le sam voljen. Vidite ravno na robe je, kakor ste Vi pisali!

Da se složimo, sem bil toliko bolj gotov, ker mi je g. Doleneč v čitalnični dvorani 19. dec. l. l. popoldne, — preden sem z g. P. govoril — rekel, da spoznava spravo za mogočo le tedaj, če se voli Dr. Tonkli za predsednika. Zato je nasvetoval Tonklija za predsednika, in zraven družih odbornikov tudi mene, ki mu pa tačas še nisem hotel obljubiti, da sprejem volitev, dokler nisem gotov, ali pride do sprave — vedel nisem namreč še, ali se bode tudi Tonklijeva in „Glasova“ stranka udeležila volitve).

Kedo bi se ne bil nadejal rebus sic stantibus sloge?

Zato pa je bilo med duhovščino razdraženje obče, ko je izvedela izid volitve.

Vsi izgovori tedaj, s katerimi se hočete oprati, da ste odpahnili od sebe versko-narodne in duhovščino z njimi — so piškavi.

In če se poskušate sedaj v exegesi ad fucum faciendum, se nam zdi, kakor bi sedela lisica v kuto oblečena na katedri!

Končajmo, pa volite poprej: clara pacta boni amici! Ali ste liberalci vulgarni — ali pa ste verni svobodomiselni Slovenci. Če ste liberalci v novodobnem pomenu — tedaj mora biti vernih narodnih Slovencev geslo: boj proti Vam — kajti liberalizem je po svojem verstvn zanikanje krščanstva po svoji etični veljavi, je zmes laži in hinavstva, v političnem življenji pomeni despotizem ali terorizem t. j. samosilstvo stranke: njegov sad je v svojih temeljih spodkopan družaben red zaradi spridenosti duha in sreca. Ozrite se okrog sebe: historia magistra!

Če ste pa verne in zato svodomiselni narodnjaki, tedaj ne pahajte od sebe mož, od katerih ste prepričani, da so vsaj tako dobri narodnjaki, kakor Vi; kateri goré in delajo za narodov napredek, za njegovo omiko, svobodo; ki plamené za slovansko vzajemnost, ki hlepé po vzvišenih uzorih — mož, ki pa ne morejo biti nikoli — tega prepričanja, da bi mogli kak narod ali človeštvo brez krščanstva t. j. brez dogem in morale katoliške cerkve oblažiti in osrečiti.

Če ste tega prepričanja, morate posvetiti Vaše pero in delo resnici in pravici — slovenskemu narodu in katoliški cerkvi, ki se dandanes tako neusmiljeno gazi in tepta. Zato mora versko-narodnega politika ideal biti krščanska država, pa ne moderna.

Če ste res za to, podajte roko ujamnemu delu — stopite v dogovor z odborom „Gorice“, osebni prepiri naj bodo pozabljeni. Nij pa pravi domoljub, kedor ne more osebnih žrtov položiti na žrtvenik domovine — če je treba. Vera in narod in hoc signo vincemus.

V Idriškem pri Kobaridu

dne 21 septembra 1873.

Ivan Stres,

duhoven zaradi bolednosti
v začasnem pokoju.

Oznaničnik.

Javna zahvala.

Podpisani se zahvaljuje „prvi občni zavarovalni banki Sloveniji“ v Ljubljani za točno povrnitev škode, katero mu je vzročil požar na njegovih poslopih ter jo p. n. občinstvu gorko priporoča.

V Studnem, dne 28. avgusta 1873.

Andrej Milavec poškodovanec

podp. *Matiija Vadnjak*

Jakob Milavec podžupan, priča

Tomaž Kobal, priča.